

ҐАВА-ГОЛІґРАДИ КУЛЬТУРА — археологічна культура кінця бронзового — початку залізного віку (гальштатський період). Назва походить від епонім. могильника Ґава в Угорщині та поселення [Голіґради](#). Вивчення культури почалося зі знахідки у 1878 *Михалківського скарбу*. Ця група пам'яток була виділена в окрему культуру *І. Свешниковим* у 1964 та названа голіґрадською на основі розкопок першого поселення, проведених *Т. Сулімирським* у 1931 поблизу Голіґрад (нині Заліщиц. р-ну Терноп. обл.). Враховуючи найбільшу подібність пам'яток Верхнього Подністров'я та Попруття з групою пам'яток Ґава, поширених у пн.-сх. частині Карпат. котловини у бас. Верхньої Тиси, *Г. Смирнова* запропонувала термін Г.-Г. к., який визначає велику культурно-істор. спільність пн. фракійців. Відомі бл. 300 пам'яток (поселення, городища, скарби, могильники, окремі знахідки) 11 — серед. 7 ст. до н. е. Осн. заняття населення — землеробство, скотарство, гончарство, металургія бронзи, видобуток солі, торгівля. Найчисленнішими пам'ятками є поселення. Городища Г.-Г. к. мають велику площу, розміщені на узвишшях над долинами річок, обнесені земляними валами та ровами. Житла напівземлянкові й наземні з кам'яно-глиняними печами. Поруч розташовувались госп. ями для зберігання продуктів. Осн. речові знахідки становлять гончарні вироби. Кухонний посуд представлений великими товстостінними горщиками, столовий — баноч. і тюльпановид. горщиками, широкими мисками з лощеною чорною орнаментов. поверхнею. Для оздоблення широко використовувався орнамент у вигляді

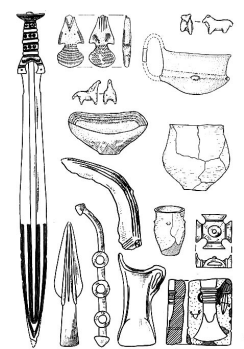
різноманіт. канелюр. Серед оригінал. кераміч. виробів виділяються предмети зоо- та антропоморф. пластики. Бронзові вироби представлені знаряддями праці, предметами озброєння, кінської зброї та прикрасами, більшість з яких Карпато-Дунай. походження. Скарби свідчать про значну соц. диференціацію суспільства. Осн. пам'ятки: поселення *Маґала*, [Заліщики](#), городища Шелестове, [Лисичники](#), [Кривче](#), Михалків. і Голіґрад. скарби, могильники Сопіт й Завалля. Етнічна приналежність населення — фрако-іллрійська. Г.-Г. к. вплинула на формування деяких рис *чорноліської культури*. На заключ. етапі населення Прикарпаття взяло участь у формуванні культури скіф. часу на тер. Зх. Поділля, а населення Закарпаття — у формуванні [куштановицької культури](#).

Рекомендована література

1. Свешніков І. К. Пам'ятки голіґрадського типу на Західному Поділлі // Мат. і дослідж. з археології Прикарпаття і Волині. К., 1964. Вип. 5;
2. Смирнова Г. И. Гавско-голиградский круг памятников Восточно-Карпатского бассейна // Археол. сб. Гос. Эрмитажа. Ленинград, 1976. Вип. 17;
3. Крушельницкая Л. И., Малеев Ю. Н. Племена культуры фракийского гальштата (Гава-Голиграды) // Археология Прикарпатья, Волини и Закарпатья (энеолит, бронза и раннее железо). К., 1990.

[Ю. М. Малеев](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Гава-Голігради культура / Ю. М. Малєєв // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-25452>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).